

3. Nüfusumuzun çoğunluğunu teşkil eden çiftçilerimizin ihtiyacı olan nal ve mihim tevzi ve taksim usulünde yanlışlıklar ve yolsuzluklar bulunması hususlarında İktisat ve Ticaret eski Vekili Sıtkı Yırcalı;

4. Doğu - Almanya'dan ithal edilen kamyon ve lâstikler için döviz tahsisindeki yolsuzluk, ithalâtın muayyen sebeplerle tercih edilmesi ve ithal edilen bu malların kalite bozukluğu hususunda Maliye eski Vekili Hasan Polatkan ile İktisat ve Ticaret eski Vekili Sıtkı Yırcalı;

5. İthalât yapmak isteyenlere döviz tahsisi muamelelerindeki usul ve prensipte istisnalar ve aykırılıklar hususunda eski Devlet Vekili, Başvekil Yardımcısı ve Hariciye Vekâleti Vekili Fatin Rüştü Zorlu ile Maliye eski Vekili Hasan Polatkan ve İktisat ve Ticaret eski Vekili Sıtkı Yırcalı;

Haklarında, Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenince yapılan tahkikat sonunda hazırlanan mazbata gereğince, salâhiyetlerin kötüye kullanılmasından mütevellit gerek cezai ve gerekse malî her hangi bir mesuliyet tevcihini muhik gösterecek hiçbir hal ve keyfiyet bulunmadığına Umumi Heyetin 20 . VI . 1956 tarihli İnikadında karar verilmiştir (*Cilt : 12 - Sayfa : 358,398:415*).

20 Haziran 1956

Vakıflar Kanununun 44 ncü maddesinin tefsirine lüzum ve mahal olmadığına dair

(*Resmî Gazete ile ilân : 10 . VII . 1956 - Sayı : 9354*)

No.
1972

2762 sayılı Vakıflar Kanununun 44 ncü maddesinin tefsirine lüzum ve mahal olmadığına dair Adliye Encümenince hazırlanan aşağıdaki mazbata Umumi Heyetin 2 . VII . 1956 tarihli İnikadında kabul edilmiştir (*Cilt : 8 - Sayfa : 432 ve Cilt : 11 - Sayfa : 278 ve Cilt : 13 - Sayfa : 15:16,47*).

2 Temmuz 1956

Yüksek Reisiğe

2762 sayılı Vakıflar Kanununun 44 ncü maddesinin tefsiri hakkında Başvekâletin 24 . XII . 1955 tarih ve 3/121 - 4375 sayılı tezkeresi ve ekleri ile bu bapta Maliye ve Dahiliye encümenlerinin mazbataları, hükümet temsilcileri huzuriyle encümenimizce tetkik ve müzakere olundu.

Malûm olduğu üzere 16 Şubat 1328 tarihinden evvel memleketimizde hükmi şahıslar için gayrimenkuller üzerinde kayden tasarruf imkânı mevcut değildir. 16 Şubat 1328 tarihli (Eşhası hücmiyenin emvali gayrimenkuleye tasarruflarına mahsus kanunu muvakkat) ile hukuki hakikat ve şer' niyetlerle telifi kabil olmayı bu memnuiyet kaldırılmakla kalmayıp mezkûr memnuiyet zamanında hâdiselerin sevk ettiği şiddetli ızdırar ve ihtiyaç karşısında bilhassa gayrimüslim cemaat vakıf

akaarlarından bizzarure bâzı mevcut veya mevhum hakiki şahıslar namına kaydedilmiş olan gayrimenkullerin de hakiki sahibi olan vakıfları adını tashihi için vakıfları tarafından altı ay içinde tanzim ve tapu idarelerine tevdi edilecek defterlere istinaden tapuca vakıfları lehine kayıtlarının tashih edileceği hükmü konmuştur.

Vakıfların bu bapta hakları zayı olmaması için mezkûr altı aylık müddet bilâhara temdid edilmiştir. Mülga Devlet Şûrasınca 1337 şenesinde verilen istişari bir mütalâada yalnız vakıflara tapu idarelerine tevdi edilen defterler üzerine kayıt tashihi dağru olmayıp gayrimenkuller kendi üzerlerinde kayıtlı bulunan hakiki şahıslar sağ iseler kendilerinin, ölmüşlerse mirasçılarının verecekleri takrir üzerine vakıflar adına tescilin yapılacağı beyan edilmiş idi. Bundan sonra 1935 yılında Büyük Millet Meclisince kabul buyurulan 2762 sayılı Vakıflar Kanununun tefsiri istenen 44 ncü maddesinde (Bu kanunun neşri tarihinden en az 15 yıl evvelinden beri vakıf olarak tasarruf edildikleri vergi kayıtları, icar kontratoları ve eşhası hükümiyenin gayrimenkule tasarruflarına dair olan 16 Şubat 1328 tarihli Kanunun neşrinden sonra tapuya verilmiş defterler ve müesseselerin hesap defterleri ve buna benzer vesikalarla anlaşılacak olan yerler o suretle vakıf kütüğüne kaydolunurlar. Bu kayıt Vakıflar İdaresinin istemesi üzerine tapuca o gayrimenkullerin kayıtlarına işaret ve kayfiyet münasip vasıtalarla ilân olunur. İlân tarihinden itibaren iki yıl içinde dâva yoluyla bir gûna itiraz olunmadığı takdirde o malların vakıf olarak katı tescilleri yapılıp ve tapuları verilir. Tapu kayıtlarına işaret edilecek gayrimenkullere ait dâvalarda Vakıflar İdaresi ve varsa mütevellî de birlikte hasım olur. Bundan başka Vakıflar İdaresinin 1515 sayılı Kanun hükümlerinden istifade hakkı mahfuzdur) demek suretiyle mülga Şûrayı Devletin yukarıda işaret edilen mütalâası dairesinde vakıf namına tescil yapılabilmesinin, gayrimenkul kendi namına mukayyet olanların takaddümen ferâğ ve muvafakatlerine bağlı addolunması noktaî nazarı açıkça bertaraf edilerek evvelâ tapuya muvakkat şerh verildikten sonra yapılan ilân üzerine gayrimenkuller kendi namlarına kayıtlı bulunan alâkadarların ancak dâva şeklinde itiraz edebilecekleri ve itiraz etmedikleri takdirde evvelce muvakkat şerhi yapılan gayrimenkullerin vakıfları lehine katı tescili yapılacağı hükmü konmak suretiyle vakıf namına tescil için gayrimenkul namlarına mukayyedolanların iptidaen muvafakatleri aranmaması açıkça anlaşılmakta olmasına rağmen Yüksek Temyiz Tevhidi İctihat Heyetinin ittihaz buyduğu 2 . XII . 1942 tarih ve 8 Esas 25 Karar sayılı Tevhidi İctihat Kararında neticeten 2762 sayılı Kanunun neşrinden çok evvel mülga Şûrayı Devletin beyan ettiği istişari mütalâayı ihya eder mahiyette ve bu gibi gayrimenkuller kendi namlarına mukayyedolan hakiki şahıslar veya mirasçılarının muvafakatleri olmadıkça vakıf namına tescilin yapılamayacağına ekseriyetle karar verilmiş olduğundan hükümet tarafından tefsir talebini havi tezkereye ekli salâhiyetli heyetlere yaptırılan mütâaddit tetkikler neticesinde verilen raporda işin tefsir yoluyla katı surette halli lüzumu belirtilmiş olduğundan işbu tefsirin istenmekte bulunduğu anlaşılmıştır.

Her şeyden evvel ifade edilmek lâzımdır ki, Yüksek Tevhidi İctihat Heyeti ekseriyetince bu yolda karar verilmesi, bir şahsın üzerinde mukayyedolan bir gayrimenkulün onun rızası olmaksızın başka birisi namına ve hâdisemizde vakıf namına tashih ve tescili yapılmak suretiyle kayıt sahibi şahsın haklarının ebedî olarak zıyama meydan vermemek endişesine müptenidir. Gerçi her hangi bir hak üzerinde tasarruf ancak o hakkın sahibine aidolması esasına mebni gayrimenkulün kayden malikinin rızası olmadıkça onun üzerinde bulunan gayrimenkul kaydının kendi üzerinden terkin edilmemesi bir hukuk kâidesidir. Fakat bu kâideye kanun vâzı gerek 16 Şubat 1328 tarihli kanunu muvakkatle ve gerek 2762 sayılı Kanunun 44 ncü maddesiyle bir istisna koymuştur. Mâkul mucip sebeplere müstenidolan istisnaların kâideleri ihlâl etmeyeceği de bedihi bir hukuk kâidesidir. Hâdisemizde kanun vâzını böyle bir istisnaya sevk eden mülâhazalar şöylece telhis olunabilir :

16 Şubat 1328 tarihine kadar memleketimizde hükmi şahısların ve bu meyanda gayrimüslim cemaatlara ait hükmi şahısların kayden gayrimenkul iktisabına müsaade edilmemiş olması yüzünden bu cemaat hükmi şahıslarının gayrimenkullerini itimadettikleri hakiki şahıslar veya halen iktisaba ehil bir hukuki şahıs olarak mevcudolmayan mevhum tarihî, dinî şahıslar namına kaydettirmek

ıstırasında kalmışlardır. Bu ıstırara sevk eden memnuiyetin mâkul olmadığı kabul edilip de hükmi şahısların kayden gayrimenkul iktisâbetmelerine mezkûr kanunla müsaade edilince evvelki yanlış memnuiyetin sevk ettiği hukukan tehlikeli durumların ıslah ve telâfisi adalet ve hukuk icabından bulunduğu gayrimüslim cemaat vakıflarının haddizatında vakıflarına aid olup da yukarıda işaret edilen zaruretlerle mevcut veya mevhum hakiki şahıslar namına müseccel olan gayrimenkullerin tapu idaresine tevdi edilecek defterleri üzerine vakıfları namına tescilin yapılmasını kanun vâzı çok doğru olarak emretmiştir. Eğer mülga Devlet Şûrası ve Temyiz Tevhidi İctihat kararlarında beyan edildiği veçhile vakıflar lehine kaydın tashihi için bunlar kendi namlarına müseccel olan şahısların rızaları veya Devlet Şûrası istişari mütalâasında beyan edildiği veçhile takrirleri lâzım olsaydı kanun vâzının böyle hükümler sevk etmesine asla lüzum yoktu. Çünkü sahiplerinin takrirleriyle vakıflar lehine tescilin yapılabileceğinde kimsenin tereddüdü mevzuubahsolamaz.

Eğer maksat sahiplerinin verecekleri takrir üzerine ferağ harcı alınmamaktan ibaret olsaydı kanun vâzı yalnız bu yolda hüküm sevk ederek namlarına mukayyedolan şahısların verecekleri takrir üzerine hiçbir hare alınmayacağını beyan etmekle iktifa ederdi. Kaldı ki, tefsiri istenen Vakıflar Kanununun 44 neü maddesi, vakıflar namına tescil için daha başka kayıt ve şartlar da aramıştır ki, bunlar yukarıya aynen nakledilen mezkûr madde metninde tâdat ve tasrih edilmiştir. Eğer vakıf namına tescil, kayden maliki görünen şahsın muvafakatine bağlı olsa idi bu kayıt ve şartların vücudunu tahariye hiç lüzum kalmazdı; çünkü bir malikin rızasıyla kendi gayrimenkulünü âhara tescil ettirmesi için bu gibi şartların tahakkukunu aramaya asla lüzum ve ihtiyaç yoktur. Bilhassa Devlet Şûrası mütalâasındaki makûs mülâhazayı önlemek için kanun vâzı muahharen kabul ettiği 2762 sayılı Kanunun 44 neü maddesinde vakıflar namına tescil için birtakım kayıt ve şartların tahakkukunu şart koşmakla sahiplerinin rıza ve takrirlerine lüzum olmadığını açıklamak istemiş ve hattâ bunun iptidaen bir rıza ve muvafakat şeklinde olmayacağını, vakıfların müraعاتı üzerine bu gayrimenkullerin vakfa aidiyeti hakkında önce bir şerh verildikten sonra yapılacak ilân üzerine iki sene içinde itiraz dâvası açılmadığı takdirde tescilin katî olarak yapılacağını ifade etmek suretiyle hâdisede tescil için kayden malik görülenlerin muvafakatlerinin şart olmadığını ve ancak ilk şerhten sonra yapılacak ilân üzerine gayrimenkuller namlarına kayıtlı olanların Vakıflar İdaresini ve vakıf mütevellilerini hasım göstermek suretiyle dâva açıp harekete geçmeleri lâzımgeldiğini, aksi halde vakıfları namına tescilin katî olarak yapılacağını tasrih etmiştir. Maddenin bu suretle sevkı vakıflar namına tescil için kayden malik görülenlerin iptidaen muvafakatlerinin aranmasına lüzum olmadığını açıkça göstermektedir. Kaldı ki, zaten bu gayrimenkuller kendi namlarına mukayyedolanlar, bâzı gayrimenkullerde halen iktisaba ehil olarak mevcud olmayan birtakım mevhum tarihî, dinî şahıslardır ki, bu mevhum şahısların muvafakatlerinin alınması bir emrimuhal olup kanun vâzının muhali emretmiş olması kabul olunamaz. Kendileri veya vârisleri mevcudolan hakiki şahıslar ise 44 neü maddenin aradığı şartların da açıkça gösterdiği veçhile zaten bu gayrimenkuller kendilerine aid olmayıp vakfa aid olduğu için bu gayrimenkulleri uzun seneler fiilen tasarruf etmemişlerdir. Bu gayrimenkulleri en az on beş seneden beri sahibi hakikisi olan vakıfların idare, istimal ve icar ettiği defterlerle, kayıtlarla, vakıf muhasebe kayıtlarıyla meydana çıkmış olacak ki, vakıf namına tescil edilebilsin. Bu şartların vücudu, kanun vâzınca hakiki malikin tapuda namına kayıtlı olan mevcut veya mevhum hakiki şahıslar olmayıp vakıflar olduğuna kanuni bir karîne addolunmuştur ki, hâdisenin mahiyetine ve meselenin tarihî seyrine göre kanun vâzının bu karîneyi kabulünde hukuk esaslarına bir aykırılık tasavvur olunamaz.

Tevhidi İctihad Heyeti ekseriyetinin bütün endişesi, gayrimenkul uhdesinde mukayyet görünen hakiki şahısların rızaları alınmadan vâkıf lehine tescilde o hakiki şahsın mevcudolabilecek hakkının ebedî olarak zaîi olması ihtimalini önlemektir. Hakikatte böyle bir endişe vâridolmamak lâzımgelir. Çünkü Medeni Kanunumuzun sistemine göre bir gayrimenkulün haklı sebebe müstenid olmaksızın hakiki malikten başkası uhdesine tescil edilmesi hakiki malikin bu tescilin iptalini istemesi hakkını nezetmez.

Kanunu Medenimizin 933 neü maddesi bu hakkı sarahaten kabul etmiştir. Şu halde yukarıda izah

edildiği veçhile kanun vâzını gerek 16 Şubat 1328 tarihli Kanun ve gerekse 2762 sayılı Kanunun 44 neü maddesinde koyduğu hükümlerle ondan evvel hükmi şahısların gayrimenkule tasarruf hakkının memnu olmasından doğan ıztırar ile tapuda cemaatlerle münasebeti olan mevcut veya mevhum hakiki şahıslar üzerinde kaydedilmiş ve fakat fiilî tasarruf ve intifai cemaat vakıflarına aidolduğu 44 neü maddede yazılı karinelerle bir hakikat olarak kabul edilmiş bulunan gayrimenkullerin cemaat hükmi şahısları namına kayıtlarının tashihi için tapuca bu mallar kendi uhdelerinde mukayyet görünen şahısların rıza ve muvafakatlerine ihtiyacolmadan teşçili kanun vâzınının matlup ve maksudu olduğuna şüphe edilemez. Bununla beraber bu cemaat hükmi şahısları lehine yapılan teşçil bu şartlar mevcudolmadığı halde yapılmışsa aleyhlerine kayıt tashihi yapılan şahıslar tarafından bu şartların mevcudolmadığı ve binaenaleyh mülkiyetin kendilerine ait bulunduğu iddia ve ispat edilerek Yüksek Temyiz Tevhidi İctihat Heyetinin endişe ettiği husus belegan mabelâğ temin edilebilir.

2762 sayılı Kanununun tefsiri istenen 44 neü maddesi, bu kabîl gayrimenkuller tapuca uhdelerinde mukayyedolan şahısların rızalarını aramaya lüzum olmadığı hususunda yukarda izah edildiği veçhile açık hükümleri muhtevi olması sebebiyle bu bapta tefsire lüzum ve mahal olmadığına encümenimizce ittifakla karar verilmiştir.

Devlet Şûrası Kanununun ikinci maddesinin (F) fıkrasının tefsirine mahal olmadığına dair

(Resmî Gazete ile ilân : 10 . VII . 1956 - Sayı : 9354)

No.
1973

3546 sayılı Devlet Şûrası Kanununun ikinci maddesinin (F) fıkrasının tefsirine mahal olmadığına dair Adliye Encümenince hazırlanan aşağıdaki mazbata Umumi Heyetin 2 . VII . 1956 tarihli İnikadında kabul edilmiştir (Cilt : 8 - Sayfa : 126 ve Cilt : 11 - Sayfa : 446 ve Cilt : 13 - Sayfa : 16:27,47).

2 Temmuz 1956

Yüksek Reisliğe

Devlet Şûrası Kanununun ikinci maddesinin (F) fıkrasının tefsiri hakkında, Erzincan Mebusu Tefvik Şenocak'ın, vâkı tefsir isteminin, Dahiliye Encümeni mazbatası ile birlikte, encümenimize tevdi üzerine, keyfiyet tetkik ve müzakere olundu.

Erzincan Mebusu Tefvik Şenocak, tefsir talebinde, Devlet Şûrası münhal âzalıkları için, Dahiliye ve Adliye encümenlerinde, yapılan son seçimde, 3546 sayılı Devlet Şûrası Kanununun ikinci maddesinin (F) fıkrasında:

Beyan ve tâdadolunan vasıfların, araştırılmamış olması dolayısıyla, 3546 sayılı Devlet Şûrası Kanununun ikinci maddesinin (F) fıkrasının, vilâyetlerde en az üç sene müddetle memuriyette bulunmak kaydının, aynı fıkranın sonundaki hukuk müşavirliklerinde bulunanlara da şâmil olduğu ve